

אוסף סיפורים שכח

מתוך 'ליקוטי שמואל'

מלקט ועורך שמואל אייזיקוביץ

eisikovits1@gmail.com

בין אדם לחבירו (פניני עין חמד גיליון 813)

עד כמה עלינו להיזהר, שלא נפגע בזולתנו. לעיתים מעשה הנראה בעינינו כמעשה זניח, יתכן מאוד שהנזק שלו חמור ביותר, ואין אנחנו יכולים לאמוד את שיעורו. בנוסף עלינו לזכור, כי מידה כנגד מידה לא בטלה מן העולם. בורא עולם זוכר את כל המעשים. אם חלילה פגענו בזולת ולא ביקשנו סליחה, אז יתכן מאוד שנגלה כיצד מעשה זה חוזר אלינו. כפי שעשינו - כך אנחנו עלולים חלילה לשלם. להלן סיפור המעובד מתוך גיליון 'חיים של תורה' (מתוך שיחת הרה"ג ר' חיים טרנובסקי שליט"א). יש בו כדי ללמדנו, עד כמה עלינו להיות רגישים לצער הזולת.

מעשה היה באדם שבתור ילד הושפל מאוד. יום אחד כשלמד בחיידר ניגש למלמד תלמיד, שישב לידו בכיתה ואמר שהוא איננו מעוניין לשבת לידו! הוא ביקש שהרבי יושב אותו במקום אחר. אותו רב'ה 'הגדיל לעשות'. הוא עמד בכיתה ושאל בקול רם: "ילדים, מי רוצה לשבת לידו?" - והצביע על אותו ילד שהיה דחוי. האחד ענה: "לא אני!". השני צעק: "אין מצב בעולם שאני אשב לידו!", והשלישי צווח: "אפילו אם ישלמו לי - אני לא יושב לידו"... הרב'ה אמר לאותו ילד בקול רם מול כולם: "אתה רואה? אף אחד לא מוכן לשבת לידך!"... כמובן שהילד נפגע עד עמקי נשמתו. בנוסף לכל זה, מספר ימים לאחר מכן, אחיו הגדול הביא שני חברים הביתה... לפתע האמא נכנסה לחדר, בו הם שיחקו וראתה, כי בקבוק הבושם היקר שלה שבור. הצער והכאב שלה על בקבוק הבושם השבור היה גדול. מדובר היה בבקבוק בושם שעלה מאות שקלים! היא התחילה לצעוק בקול רם: "מי שבר את בקבוק הבושם היקר שלי...?!?! אחיו וחבריו עשו פרצוף של 'אינו יודע לשאול'. האמא כמובן פנתה אליו והאשימה אותו. הוא ניסה לומר, ש'זה לא אני' אבל זה לא עזר. האימא איימה עליו ואמרה ש"עוד מעט אבא יגיע ותראה מה הוא יעשה לך. לא מספיק ששברת את הבקבוק, אתה גם לא מודה על האמת!". כאשר האבא הגיע ושמע מה שקרה, הוא 'חינך' אותו מכל הכיוונים ...

חלפו מספר שנים. מיודענו ממשך בסיפורו ואומר: "אני הולך עם אותם רגשות קשים וייסורים. ה' יתברך לעד ולעולמי עולמים זיכה אותי באישה שעליה צריכים לומר - 'אשת חיל מי ימצא' - אישה טובה, אישה שנתנה בי אמון, אישה שבנתה אותי, גידלה אותי ושינתה את חיי. למעשה כל מה שיש לי זה רק בזכותה!". לאחרונה השתתפתי בחתונה. שם פגשתי אדם שהיה נראה לי מוכר, אבל לא זכרתי מהיכן. אמרתי לו, שהוא מוכר לי, והוא גם כן אמר, שאני מוכר לו. אבל לא זכרנו מהיכן. לאחר מספר דקות הוא נזכר ואמר לי: "אני הייתי חבר של אח שלך!". הוא מביט בי ואמר: "אתה, מסתמא, לא זוכר, אבל כשהיינו ילדים לפני שנים, הייתי אצלכם בבית, שיחקתי בכדור ושברתי את הבושם היקר של אמא שלך". "אני זוכר, שכולם האשימו אותך שאתה שברת. אני מבקש ממך סליחה, מחילה וכפרה, למרות שבטח אתה לא זוכר את המקרה הזה." כששמעתי את דבריו התחלתי לרעוד ולבכות. הרגשתי חיוורון עז. הכול צף ועלה. כל הילדות הקשה, המרה והאיומה שליוותה אותי במשך שנים רבות! הוא מביט בי ושאל: "מה קרה לך, הכול

בסדר?! מה, אתה עוד זוכר את זה? "עניתי לו: "אתה שואל, אם אני זוכר את זה? אתה יודע מה קרה, כשאבא שלי חזר לבית? אתה יודע כמה 'שילמתי' על זה.?! לפתע 'נפל לו האסימון'. הוא הבין, שבגלל המעשה שלו שילמתי מחיר יקר מאוד. אם אני עד היום זוכר את אותו מעשה, בטח לא סלחתי לו אף פעם. הוא פנה אלי ואמר: "אני ממש מתנצל ומבקש סליחה. אני מבקש ומתחנן, שתמחל לי על כך!". עניתי לו: "אני אומנם אשתדל לסלוח לך, אבל זה יהיה לי קשה! עלי לעבוד על עצמי, כדי שאוכל לסלוח לך בלב שלם". הוא אמר לי: "שתדע, שגם אני כבר שילמתי על זה! התחנתתי עם משפחה שנקראת 'חשובה', ואין לי שלום בית. אני מסוכסך עם ה'שווער' שלי, הוא יורד לי לחיים, וכעת אנחנו בשלבי פרידה אחרונים". "אגב, אתה מסתמא מכיר את ה'שווער' שלי - אתה זוכר שהיה בחיידר רב'ה שקראו לו...". ואז הוא הזכיר את השם של אותו רב'ה, שפגע בי והשפיל אותי!

הקב"ה מזמן את כולם לפונדק אחד. את הרב'ה ואת החבר של אחי ששבר את הבושם היקר ולא הודה. יש דין ויש דיין, ועל המעשים שלנו בין אדם לחבירו אנחנו משלמים גם בעולם הזה!! כמה עלינו ללמוד מסיפור זה ולהיות זהירים מאוד בכל העניינים של בין אדם לחברו. ובפרט-בדיבור ראוי, ובייחוד-בהימנעות מדיבורים מיותרים ושליילים, העלולים לגרום לנזק בלתי הפיך.

הוא קבור בבית החיים אחר לגמרי ... (נועם שיח)

ביום ד' שבט העעל"ט היה יום היארצייט של אבי מורי ז"ל. והנה, מידי שנה בשנה יש איזו קבוצה של כמה אנשים שבאים ממאנסי לבית החיים שם טמון אבי ז"ל, לפקוד את קברו של הרה"ק מקאלוב זי"ע שגם מונח שם - לרגל יומא דהילולא שלו שחל ג"כ באותו יום, ויש הסכם בינינו, שכשבאים לשם, הם ניגשים גם אל קבר אבי, ושם אני אומר קדיש עם מנין, וגם בשנה זו סיכמתי אתם לבוא בשעה מסוימת כדי להיפגש על ציון אבי ז"ל. והנה בעת שיצאו ממעונם, קיבלתי טלפון מהם, שבשנה זו באים רק חמש אנשים ולא יהיה להם מנין, והשנה, הבנים שלי שמגיעים ג"כ בדרך כלל לבית החיים, נבצר מהם להגיע בשעה הקבועה, וע"כ נשאתי עיני למרום והתפללתי ליושב מרום שיעזור לי שיהיה לי מנין ואוכל לומר קדיש.

בבואי לבית החיים, מיד התחלתי לחפש אולי יש שם עוד איזה אנשים, אבל במקום בית החיים ראיתי בית המתים כי לא היה שם נפש חיה - ולפתע, הנני שומע קול רכב מגיע, וכשעצרו לידי, שאלו אותי "היכן היא החלקה של קהילת וויען, מקום מנוחת הגה"צ רבי יונתן שטייף זצ"ל אב"ד וויען?", אמרתי להם שהוא קבור בבית החיים אחר לגמרי, שזה כמרחק חצי שעה נסיעה מכאן. כששמעו את שאמרתי להם, הסתכלו עלי בתימהון ואמרו שהם באמצע לוויה של זקנים (הרה"ח הישיש ר' עזריאל חיים בלומנפלד ז"ל), והם הקדימו לנסוע לבית החיים לפני יציאת הארון, וזהו הכתובת אשר קבלו ששם צריכים להגיע, כי סבא שלהם הוא מיוצאי קהילת וויען, אך אני אמרתי להם שוב שהם טעו, כי החלקה של קהילת וויען הוא בבית החיים אחר לגמרי, והם נבהלו מאוד, והתחילו להתקשר ולברר מה לעשות, עד שאמרו להם שבאמת טעו והם צריכים לנסוע להבית החיים השני. התאנח אחד מהם ואמר "רבוש"ע מה אני עושה כאן??", אמרתי לו "אני

אגיד לך מה אתה עושה כאן - הנה היום יש לי יארצייט - ובתוך כמה דקות אמורים להגיע לפה קבוצה של חמש אנשים - והנני רואה שאתם ג"כ חמש אנשים - וכך אוכל להגיד קדיש עם מנין, " ואכן תוך כדי שאני מדבר עמם הגיעו הקבוצה עם החמש אנשים, ומיד ניגשנו למקום מנוחת אבי, ואמרנו תהלים, ואמרתי קדיש. אח"כ הבעתי בהתרגשות את התפעלותי על ההשגחה הנפלאה, שמן השמים סיבבו אותם באמצע הלוויה של זקנם לטעות בדרכם ולהגיע לבית החיים אחר לגמרי, רחוק חצי שעה נסיעה מהמקום הנכון, כי הקב"ה רצה לזכות את אבי ז"ל עם מנין ביום היארצייט.

"הם קנאוני בלא אל" [האזינו - לב, כא] (ופריו מתוק).

הם קנאוני בלא אל אמת, כי אין אלוה מבלעדי ה' ומושיע אין בלתו (רמב"ן).

עמידה בתחנת אוטובוס צדדית בשעת לילה מאוחרת וקרה, תוך המתנה ממושכת לאוטובוס המתעכב מלהגיע - אינה מן החוויות שנעים להיזכר בהן, אולם מתברר כי לעתים יכולה המתנה זו להפוך לבלתי נשכחת ולשמש פתח לסיפור השגחה מפתיע, כפי שאירע במעשה המדהים שלפנינו.

משנעצרה המכונית הקטנה סמוך לתחנה החשוכה, אבן כבדה נגולה מלבו של הרב ש., מגיד שיעור באחת הישיבות החשובות בירושלים. לאחר כמחצית השעה של המתנה חסרת תוחלת, שמח הוא לראות יהודי חם ואדיב, המאיץ בו בחיוך להיכנס לרכבו. "להיכן פניך מועדות?", התעניין הרב ש., והנהג החביב השיב בשאלה: "להיכן הרב צריך?". הרב ש. ציין את מחוז חפצו והנהג פסק מיד: "אסיע אותך לשם". הרב ש. ניסה למחות ולסרב, אולם הנהג התעקש: "עד שמזדמנת לי האפשרות לגמול חסד שכזה, אני שמח לעשות זאת 'עד הסוף'". "! 'כיוון שגמלת עמי חסד עצום, לכל הפחות הרשה לי 'לשלם לך' בסיפור", ביקש הרב ש. מהנהג החביב, ופתח מיד בסיפור חסידי אותנטי (המופיע בספר 'הישמח ישראל מאלכסנדר'):

נוהג היה האדמו"ר הזקן רבי יחיאל מאלכסנדר זי"ע, לנסוע מדי שנה לכפר באלטה הסמוך לאלכסנדר, כדי לנפוש ולהתרענן מעמל עבודת קודשו. בנו הגדול רבי ירחמיאל ישראל יצחק, בעל 'ישמח ישראל', הצטרף אליו למסעותיו ושימשו בנאמנות. באחת השנים, כאשר יצאו הרבי ובנו לשאוף אוויר צח בין עצי היער, נתקף לפתע הרבי בשיעול חריף. חיוורון עז התפשט על פניו, והוא התיישב בחוסר אונים על ספסל שניצב על אם הדרך. ה'ישמח ישראל' הביט באביו בדאגה רבה. בריאותו של הרבי הייתה לקויה למדי בשנים האחרונות, וגם מבלי להבין יתר על המידה בענייני רפואה, ניכר היה מסבר פניו כי הוא שרוי בסכנת חיים ממשית. "חש אני כי קצי קרב", שח הרבי הזקן בחרדה. אולם אז הושיט לו בנו הגדול את ידו ואמר בביטחון: "ינוח נא אבא מעט על הספסל. אל נא ידאג ממצבו, בטוחני מעל לכל ספק כי במהרה ישוב לאיתנו כבתחילה!" דברי הבן שנאמרו בביטחון רב הרגיעו מעט את רוחו של הרבי הישיש. שמורות עיניו נעצמו, והוא שקע בתנומה מרגיעה. בינתיים פסע ה'ישמח ישראל' אל מעבה היער. שם, בין העצים העבותים

החל לזעוק בתפילה לרפואת אביו": ריבונו של עולם, אין מבלעדיך מי שיוכל להושיענו. חוס נא על אבי הצדיק שמוסר נפש לעובדך, ושלח דברך להושיעו..."

כמחצית השעה חלפה. הרבי התעורר מתנומתו, ולמרבה הנס רוחו שבה אליו. החיוניות חזרה להיראות על פניו, וכוחותיו שבו אליו אט אט. לאחר זמן מה, כשהרבי התאושש די צורכו, פנה לשוב לאכסניה. בדרכם שאל הרבי את בנו: "מהיכן שאבת את הביטחון הרב בדבריך? הן בהכירי אותך כי איש אמת אתה, בטוחני שלא אמרת את הדברים מן השפה ולחוץ, רק כדי להשיב את רוחי". "לא על דעתי הבטחתי את הדברים", השיב ה'שמח ישראל' על אתר, "כי אם על דעת גדולים, הלוא הוא רבנו ישראל מרוז'ין זי"ע, אשר דרש בעניין זה את ביאור הפסוקים בתהלים (י"ג): 'עד אנה תסתיר את פניך ממני - עד אנה אשית עצות בנפשי' - הסתרת פנים תיתכן רק כל זמן שהאדם בטוח כי יש ברשותו עצה ופתרון למצבו (רופאים, יועצים מומחים, עסקנים, חוסן כלכלי, כישרונות אישיים וכו'). ורק כשהוא חש חוסר אונים, והקריאה פורצת מפיו: 'הביטה ענני ה' אלקי, האירה עיני פן אישן המות', אזי זוכה הוא ל: 'ואני בחסדך בטחתי יגל לבי בישועתך אשירה לה' כי גמל עלי'. כשהרהרתי בדברים, חשבתי כי אף אנו עומדים במצב המתואר בפסוק זה: הרי אנו נמצאים בדרך שוממה, ללא כל רופא וללא משמש שיוכל לסייע בעדנו. ברור היה לי כי בשעה זו אין לנו כל עצה ותבונה אלא לפנות לקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו, ולזעוק ולהתחנן לפניו שיעלה ארוכה למכאובך, וכך אכן אירע", סיים ה'שמח ישראל' את דבריו. הרב ש. סיים את הסיפור בדיוק כשהמכונית נכנסה לרחוב מגוריו. הוא מיהר להיפרד מהנהג בתודה וירד מהרכב *.

כשנה חלפה מאז אותו מקרה. הרב ש. הספיק לשכוח מהמאורע זה מכבר, והנה באחד הערבים, בעודו צועד על המדרכה בסמוך לאזור מגוריו, לפתע ניגש אליו יהודי לא מוכר ושאלו: "האם אתה הוא הרב שנסע אתי בעבר מתחנה פלונית לביתך, ובמהלך הנסיעה סיפר לי את הסיפור על ה'שמח ישראל"? הרב ש. הופתע לחלוטין מהשאלה הישירה. ארכו לו כמה שניות להיזכר ולהשיב בחיוב". שמע נא", המשיך איש שיחו בדבריו, "באותו ערב שנפגשנו, ציינתי עם זוגתי עשור לנישואינו. היה זה 'יום נישואין' עצוב וקודר בעבורנו, באשר לצערנו לא זכינו עד אז להיפקד בזרע של קיימא. ניסינו כבר את כל העצות והסגולות ודרשנו בגדולי הרופאים והמומחים, אך דבר לא הועיל לנו. ובדיוק באותו ערב קודר ועצוב פגשתי בך כמלאך מושיע. כמו נבואה משמים סיפרת לי את הסיפור המתאים ביותר לאותה שעה. סיפור שהסתיים בדברי קודשו הנפלאים של רבי ישראל מרוז'ין. בטח לא חשבת שהסיפור ישנה את חיינו, אולם בעבורנו היה הוא כמו ברק שהאיר לנו את העלטה והחשכה שבהן היינו שרויים. בשובנו לביתנו גמלה בלבנו ההחלטה כי יותר לא נדרוש ברופאים, לא עוד נמתין בפתח בתיהם של עסקנים ומומחים... החלטנו לפנות אך ורק לבורא העולם מתוך אמונה שלמה והכרה כי מבלעדיו אין מי שיושיענו". לפני כחודש", סיים האיש את סיפורו כשקולו נשנק מבכי, "זכינו אני וזוגתי לחבוק בזרועותינו ילד יהודי טהור, בסייעתא דשמיא..."

הסימנים [מתוך 'טיב המעשיות']

ליל התקדש החג בביתו נאווה קודש של הצדיק המקובל רבי סלמאן מוצפי זצוק"ל. הכל מוכן ומזומן לקבלת יום הדין בחרדת קודש, הבית נקי ומצוחצח, המפות הלבנות והצחורות בוהקות ביופיו, בני הבית כולם לובשי לבן לכבוד יום טוב, והבית כולו אומר מקודש מקודש !.

הנה חוזר הצדיק מבית התפילה, פניו הקדושות מאירות וזורחות בנוגה אור עליון. הוא מברך בנחת את בני הבית בברכת 'שנה טובה' לכל אחד ואחת בפרטות. לאחר מכן הוא מורה בנינוחות לזוגתו הרבנית הצדקנית לגשת להדליק את הנרות לכבודו של יום. אך אוי! אך סיימה הרבנית את מצוות ההדלקה, פתאום כבו להם לפתע כל הנרות בבת אחת! כאילו יד נעלמת סטרה להם לכבותם בכוונה! הרבנית נבהלה על נפשה, כמו כל שאר בני הבית; מעולם לא קרה להם כזאת! אך משהביטו בפני הרב הוא לא נראה מודאג כלל, רק חייך קלות באומר: "ובכן, אם כבה הנר מדליקים שוב". ... לאחר שסיימה האם את סדר ההדלקה השני, שנלווה ברוב תפילות ותחינות בדמעות רותחות, נפנה הרב הצדיק לקדש על היין. הוא נטל את בקבוק היין לידו ויצק אל תוך הגביע, עד שעלה בו היין על גדותיו. לאחר מכן מזג היין במים בשלוש פעמים כידוע ליודעי חן. המשפחה כולה עמדה סביב השולחן בהשקט וביראת כבוד, מוכנים ומזומנים לצאת ידי חובת קידוש היום. הרב הקדוש נטל לידיו את הגביע המלא, ולרגע קט עצם את עיניו בהכנה רבה לקראת מצות הקידוש. אך אבוי! לפתע פתאום נשמט הגביע מידו, התהפך על השולחן החגיגי, והיין כולו נשפך על המפה הלבנה והבוהקת! כאילו יד נעלמת דחפה את הגביע והפכה אותו בכוונה! בני המשפחה נבהלו מאוד, לבם נמס ונמוג: מעולם לא קרה בביתם מקרה שכזה! אך בהביטם בפני הרב הוא שוב נראה נינוח ומרוצה, כמי שלא קרה כאן זה עתה ולא כלום... בחיוך צופן סוד פנה לבני הבית באומר: "ובכן, אם התלכלכה המפה מחליפים אותה במפה אחרת". ... לאחר שהוחלפה המפה ונערך השולחן החגיגי מחדש, קידש הרב על היין בדחילו ורחימו, בצע על הפת ונפנה לקיים את מנהג ישראל קודש בטיבול תפוח מתוק בדבש. הוא נטל בידו את התפוח היפה והעסיסי והטבילו בדבש. אך אוי! אך נגע קצה התפוח בדבש התהפכה פתאום קערית הדבש על פיה וכל תכולתה נשפכה ונגרה ארצה! כאילו יד נעלמת העיפה את הקערית בכוונה תחילה... בני הבית נחרדו לנוכח התקלה השלישית הרצופה שבלילה הקדוש והנורא. לבם פרפר מפחד, מה קורה כאן? אך שוב – הרב עצמו לא נראה מודאג כלל, שלוותו הקבועה לא סרה ממנו, ובקול רגוע ומרגיע אמר: "ובכן, אם התרוקנה קערית הדבש יש לחזור ולמלאה שוב". ...

סעודת החג של אותו ליל ראש השנה התנהלה מכאן ואילך בפחד גדול מצד בני הבית. המאכלים הוגשו בזהירות רבה, והכל התלחשו שמשהו לא טוב קורה כאן... האווירה היתה דאוגה ומתוחה; הסימנים ה'שחורים' הללו היו תכופים וברורים יותר מדי. והרי על זה הלילה, ליל ראש השנה, אמרו להדיא בגמרא (כריתות ו. הוריות יב.) ש'סימנא מילתא', ואם כן "מי יודע איזו שנה מחכה לנו, ירחם ה'... יש להרבות בתפילות ובתחינות!", שחו

כולם בדאגה רבה . כולם חוץ מן הרב הצדיק עצמו. הוא נותר שלוו ורגוע, ולא שת לבו כלל למקרים המשונים שהתרחשו בביתו. נראה היה כמי שהעניין אינו נוגע ללבו כלום! כשנשאל על-ידי בני הבית על כך, ביטל הכל במחי יד ואמר: "מה כבר קרה כאן? לא קרה כלום! ברוך ה' יש עוד יין ותפוח ודבש! וניתן להדליק שוב את הנר..."

חלפה עברה לה שנה שלמה לחיים ולשלום, ברוך ה' ללא שום תקלה ודופי, ושוב חג ראש השנה בפתח! בסעודת החג של ליל ראש השנה הבא הפתיע הרב את בניו ובני ביתו בשאלתו: "האם זוכרים אתם את סעודת ליל ראש השנה של השנה שעברה?" עננה של עצב ותוגה עברה על פני המסובים: "אוי, אל תזכיר לנו אותה", ביקשו, "זו הייתה פשוט סעודה שחורה!" אך הרב לא נתן להעביר את הנושא; בפקחותו היתמם ושאל: "למה שחור? הבה נא נתבונן כיצד עברה עלינו השנה החולפת - הנה, ברוך ה' כולנו היינו בקו הבריאות, פרנסתנו היתה מצויה בשפע, תודה לה' יתברך, ואף הצלחנו לשלם את כל משכורות האברכים שבישיבה מדי חודש בחודשו ללא שום מניעות! מה אם כן היה שחור בשנה זו?" "דעו נא, בני יקרים", המשיך הרב, "כל אלה החסדים הגדולים נעשו עמנו בעקבות מה שקיבלתי הכל באמונה ובתמימות! לא נתתי בשום אופן לדאגה ולעצבות לחדור ולכרסם בלבי ולקלקל את בטחוני האיתן בצור עולמים ברוך הוא; בכל תקרית שהתרחשה, אמרתי בלב שלם שבוודאי מכוון הדבר! זה גופא היה פה הנסיון! השטן רצה להכניס אותנו לעצבות ולכעס ולעורר ספקות באמונה ובבטחון, חלילה. אך מאחר שבחסדי ה' יתברך התגברתי נגדו וקיבלתי הכל באהבה ובתמימות, ולא הרהרתי אחר מידותיו יתברך שמו, ללא שום תלונה ומענה כלפי מעלה - בזכות זה התהפך עלינו הכל לטובה!"

הריני מוחל וסולח... . האמנם? [מתוך 'דורש טוב' יום הכיפורים]

יהודי נשוא פנים ניגש אלי לפני שנים אחדות, לאחר שיעור שמסרתי, וביקש לדבר איתי כמה דקות ביחידות. יצאנו אל מאחורי הבניין, והוא סיפר את קורות חייו: "עליתי ארצה כבחור, יחד עם הורי ובני המשפחה. חבלי הקליטה שלנו לא היו מן הקלים - בקושי היה אוכל בבית. היו ימים שבהם הלכנו לישון בלי ארוחת ערב, וגם בבוקר לא תמיד היה בבית משהו לקחת לארוחת בוקר. בכל זאת לא התלוננתי. השנים חלפו, כשהגעתי לגיל בר מצוה לא קנו לי לא חליפה ולא כובע. לאף אחד לא היה כסף לזה. קיבלתי כובע וחליפה בירושה מדוד שהלך לעולמו. שום דבר לא התאים למידות שלי, אבל ידעתי להודות על שיש לי לכל הפחות מה ללבוש".

הימים היפים שלי התחילו בישיבה - כשבכל ארוחה קיבלתי פרוסת לחם. ישבתי ולא האמנתי - אני כאן בארץ ישראל, יכול ללמוד תורה ולאכול לחם! יום אחד בחזרתי הביתה, הבחנתי במודעה שנתלתה בבית הכנסת, ובה הצעה לעבודה בימי 'בין הזמנים'. היות והפרוטה לא היתה מצויה בכיס, ותמיד חלמתי שיום אחד אוכל לקנות לעצמי חליפה וכובע, חולצה, עניבה ואולי גם נעליים חדשות, קרץ לי העניין ביותר. החלטתי להקדיש את 'בין הזמנים' לעבודה באותו מפעל דתי. בפרוטות שאקבל, קיוויתי להלביש את עצמי,

ואת מה שיישאר לי תכננתי לתת לאבא, כדי שיהיה לו במה לקנות את צרכי חג הסוכות .

הגעתי למפעל, ובקשתי להתקבל לעבודה. הודיעו לי שעובדים כאן משמונה בבוקר עד חמש אחר הצהרים , והסבירו לי מה עלי לעשות. הסכמתי לכל דרישה, והתחלתי את העבודה. כך חלפו עלי השבוע הראשון, השני והשלישי" . באמצע השבוע השלישי ארע הדבר. אותו יום התחיל כיום עבודה רגיל ושגרתני. לקראת השעה 2 בצהריים קרא המנהל לכל עובדי המפעל, כ-30 במספר, להיכנס לחדר האוכל . התיישבנו סביב השולחן, ותהינו לשם מה הוא קרא לנו . בעל הבית נכנס אחרון, על פניו ניכר כעס נורא. הוא נעל את דלת החדר ואמר: "רבותיי בחדר העבודה שלי היה מונח טייפ קטן שהשמיע שירים". באותם ימים היה טייפ קטן יקר המציאות. "את הטייפ הזה" - הגביה המנהל את קולו" - הבאתי במיוחד מחו"ל. והנה היום יצאתי מהמפעל לשעה קלה, וכשאני חוזר חזרה, אני מגלה שהטייפ נעלם ואיננו" "... אני דורש ממי שלקח את הטייפ - להחזיר אותו כעת ! תוכלו לחסוך מעצמכם בושות - אני לא אאלץ לעבור תיק אחר תיק ולגלות את הגנב, ולא נצטרך לערב בעניין את המשטרה ." השתררה שתיקה מביכה. ישבנו שם, כל 30 העובדים, כססנו אצבעות, הבטנו זה בזה - אבל אף אחד לא קם ולא הודה .

המנהל המתין לנו כמה דקות, ואז אמר: "אינכם מודים, ואני הולך כעת למלתחה כדי לבדוק את כל התיקים שלכם. אוי לו למי שהטייפ ימצא אצלו !"המנהל יצא, בדק תיק אחר תיק - ולא מצא דבר. הוא חזר לחדר וכולנו עמדנו דרוכים לראות מה יעשה כעת. הוא לא היה נראה נבוך בכלל. "אין בעיה", הצהיר, "אני מבין בחוכמת הפרצוף. אסקור אתכם כעת אחד אחד, ואגלה מיד מיהו הגנב". בלי להמתין, הוא החל לסקור את הראשון מקצה קדקודו עד כף רגלו, ואחר כך את השני. עבר אדם ועוד אדם, ואז הגיע התור שלי. הוא הביט הישר לתוך עיני, ופתאום אמר: "אתה הגנב! תחזיר את הטייפ!" באותו רגע קפא הדם בעורקי 30 ... זוגות עיניים נתקעו בי כאילו היו מחטים. כולם בחנו אותי ובדקו מה אני עושה. אמרתי: "ריבוננו של עולם, אתה הרי יודע שהיו לילות שלא היה לי מה לאכול, אבל גם אז מעולם לא שלחתי ידי ולא לקחתי פרוסת לחם שלא היתה שייכת לי!" בקול אמרתי: "שאני אגע בטייפ לא שלי? אני בכלל איני יודע מה זה טייפ"!!! אבל שום דבר לא הועיל לי . המנהל אמר: "אתה הגנב. זה ברור. מחר תקבל את המשכורת שמגיעה לך, ואחרי שנקזז ממנה את עלות הטייפ -תלך הביתה !"

למחרת באתי הייתי אמור לקבל 20 לירות. המנהל קיזז 18 לירות - מחיר עלות הטייפ - נתן לי שתי לירות ושלח אותי הביתה. הלכתי, וכל הדרך ראיתי רק 30 זוגות עיניים שתלויות בי . מאז כל לילה שהייתי הולך לישון, הייתי אומר: "הריני מוחל וסולח לכל מי שחטא כנגדי, לכל מי שהכעיס והקניט אותי , חוץ מאדם זה!" גם בערב יום כיפור, בתפילה זכה, אמרתי: " אני מוחל וסולח לכולם - חוץ מלאדם זה" ! "חלפו מאז כבר 50 שנה" - סיים האדם מולי - "לאיש לא סיפרתי את הסיפור הזה". "ומה קרה כעת?" - שאלתי. השבוע צעדתי ברחוב ופתאום ראיתי מול עיני מודעה המכריזה כי אותו מנהל הלך לעולמו.

עמדתי ליד המודעה ודיברתי אל עצמי: לא הגיע הזמן לסלוח? אם הקב"ה מוחל וסולח, למה אתה לא מסוגל. למה אתה כל כך אכזרי...? המשכתי ואמרתי: רבנו של עולם, אני מבקש ממך, שהוא לא יענש בגללי, אני מוחל וסולח על כל מה שעשה לי... אבל תוך כדי כך שמעתי את קולו אומר לי: 'אתה גנב - !!!' ולא הייתי מסוגל לסלוח.

"למחרת בבוקר ניגשתי אל רב בית הכנסת שבו אני מתפלל, סיפרתי לו את כל הסיפור ושאלתי אותו מה עלי לעשות. אמר לי הרב: 'יש כאן בבית הכנסת כולל אברכים, תחלק ביניהם ששה סדרי משנה שילמדו לעילוי נשמתו, ותשלם לכל אחד 200 ₪ על כך. כשתממן מכיסך 2,000 ₪ לעילוי נשמתו, ודאי תמחל לו'. "עשיתי כך. חיכיתי עד שיגיעו האברכים, נתתי לכל אחד 200 ₪ וביקשתי מהם ללמוד את כל ששה סדרי משנה."

האדם שמולי השתתק. התפעלתי ממנו. לחצתי את ידו ואמרתי לו: "אשריך! עליך נאמר: 'כל המעביר על מידותיו מאריכים לו ימים ושנותיו!' 'כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים!' תבורך מפי עליון! הקב"ה יזכור לך את מחילתך לטובה, ויעמוד לך הדבר לזכות!" תוך כדי כך הוא לופת את ידי בחוזקה ואומר לי: "אני רוצה לומר לך. נתתי, 2,000 ₪ לעילוי נשמתו - אבל אני לא סולח לו!!! ופרץ בבכי... הוא עמד כך, אדם מבוגר ממני לפחות בשלושים שנה, כיסה את עיניו בשתי ידיו ובכה כמו תינוק. פתאום לא היה יכול לעמוד יותר מולי, הסתובב והלך. עקבתי אחריו בהליכתו, כל גופו רעד ורטט מבכי. נשארתי על עומדי וניסיתי להבין: ריבנו של עולם, למה שלחת לי את האדם הזה בדיוק כעת? זו היתה פעם ראשונה שבה ראיתי אדם נושא על שכמו פצע מדמם במשך עשרות שנים, ולא יכול להוציא מפיו את המילים: 'אני סולח!'

השיעור שמסרתי אז עסק בדברי רבנו יונה: "מן הטובות אשר היטיב השם יתברך עם ברואיו, כי הכין להם הדרך לעלות מתוך פחת מעשיהם, ולנוס מפח פשעיהם" - רבנו יונה אומר שהתשובה היא מן הטובות שה' היטיב עם ברואיו, רבי נסים גאון כתב: "ולא יודע עוז רחמיק אלא בהעבירך חטאות יראיך". אין לנו מושג בחסד הנפלא הזה שנקרא תשובה! אין לנו מושג כמה רחמי שמים יש בעניין של תשובה! רק אבא יכול לסלוח לבנים שלו ולקבל אותם בתשובה! רק אבא נוהג כך עם בניו! נבין איזו מתנה נפלאה קיבלנו. החוויה הזו יכולה להמחיש עד כמה התשובה והסליחה אינן דברים פשוטים. אך אדם שסולח מעומק ליבו גורם ל'רעש' בשמים, אדם כזה ראוי הוא לכל הישועות.

כל נדרי במנזר (על-פי עלינו לשבח)

הזעזוע בקהילת יהודי הלבדשטאדט שבגרמניה היה גדול. ילד רך, בן למשפחה חשובה בעיר, נחטף והועבר למנזר המקומי. ההורים זעקו במר נפשם, עסקנים הפעילו לחצים גדולים, הקהילה כולה הביעה את מחאתה - אך נציגי הכמורה דחו על הסף את הדרישה וטענו שזה ילד נוצרי יתום.

האירוע התרחש בימיו של הרב צבי-בנימין אוירבך (מחבר הספר 'נחל אשכול'), רבה של קהילת הלבדשטאדט. הוא התגייס למבצע השבת הילד ודחק בכל מי שהיו לו קשרים

בקרב השלטונות לפעול בעניין. ועד פעולה נמרץ עשה ככל יכולתו, אך כל המאמצים עלו בתוהו.

להורים האומללים לא נותרה ברירה אלא לפנות אל בית המשפט, בתקווה לקבל סעד ממנו. ואולם גם הניסיון הזה הושב ריקם. אנשי המנזר שיקרו במצח נחושה כי הילד לא נחטף ואינו בנם הביולוגי של בני הזוג היהודים, אלא ילד נוצרי. בית המשפט אימץ את טענת הכנסייה ודחה את זעקות השבר של ההורים.

חודשים חלפו, שנה ועוד שנה, ועדיין הילד שבוי במנזר ומתחנך כנוצרי לכל דבר. הנזירים פינקו את הילד והעניקו לו כל מה שביקש, בניסיון להנעים עליו את השהייה בין כותלי המנזר ולהשכיח ממנו את הוריו ואת עברו. בשל גילו הצעיר החלו תמונות ילדותו להימחק אט-אט מזיכרונו, והוא האמין כי המנזר הוא מקומו הטבעי.

המשפחה לא אמרה נואש. במשך כל הזמן הזה לא חדלה מפעילותה להשבת הבן האובד. ההורים הפכו עולמות, שיגרו מכתבים ופניות לכל גורם אפשרי, התדפקו על דלתותיהם של פקידים בכירים, שפכו דמעות ונשאו תפילות כדי לשנות את רוע הגזירה.

יום אחד הצליחו להביא את העניין לדיון נוסף בבית המשפט, והפעם דן בעניין שופט ידידותי, שהיטה אוזן קשבת לדברי ההורים הכאובים.

"אני שומע את דבריכם ומתרשם מכנותם", אמר השופט, "ואני מסכים לפתוח מחדש את הנושא ולדון בסוגיה, אף שערכאה קודמת דחתה את תביעתכם". זיק של תקווה ניצת בעיני בני המשפחה. "ואולם", סייג השופט, "מי ערב לי שהצדק איתכם ולא עם אנשי הכנסייה? היש בידכם להוכיח את צדקתכם?!"

דממה השתררה בחדר. ההורים שקעו בהרהורים. אבל דווקא השופט העלה רעיון. "אני אורה לאפשר לכם להיכנס למנזר ולהיפגש עם הילד למשך כמה דקות. במהלך הביקור נבחן את התנהגותו של הילד כלפיכם. אם יפגין כלפיכם רגשות כלשהם – משמע בנכם הוא. אם לאו – לא יהיה מנוס מלקבוע סופית כי הילד אינו בנכם".

ההורים יצאו מבית המשפט ברגשות מעורבים. סוף-סוף חלה התקדמות בפרשה הכאובה, ואולם מי יודע עד כמה הצליחו אנשי הכנסייה למחוק בליבו של הילד את עקבות עברו היהודי? ודאי שטפו את מוחו בדברי בלע כלפי היהודים והלעיטו אותו באמונתם, עד שאינו חש קשר למשפחתו ולעמו.

לקראת מועד הביקור פנו ההורים אל הרב אורבך, להיוועץ בו כיצד לנהוג בפגישה הרת הגורל הצפויה להם. הרב הרגיע את ההורים באומרו כי יעשו את שלהם והקב"ה יסייע בידם. דבריו הפיגו מעט את המתח הרב שמילא את ליבם. הרב הוסיף כי הוא עצמו יתלווה אליהם ויבוא למנזר.

ביום המיועד יצא הרב מביתו לבוש קיטל לבן, עטוף בטלית, ועל ראשו הכיפה הלבנה שנהג לחבוש ביום הכיפורים. זה היה יום חול רגיל, ואולם הרב נראה כמי שפוסע לתפילת 'כל נדרי' בבית הכנסת.

השלושה באו אל המנזר. הדלת נפתחה, ואל החדר הובא הילד האבוד. ליבם של ההורים החסיר פעימה. הילד נראה נוצרי גמור. בקושי זיהו את קלסתר פניו של בנם. הם התקשו לשמור על איפוק לנוכח המחזה הכאוב. לשונם נעתקה מפיהם. המילים שהתכוונו לומר חמקו מפיהם. לרשותם עמד זמן קצוב, והסיכוי האחרון להשיב את הבן החל אוזל כמו שעון חול.

מתוך חוסר האונים שאפף אותם תלו ההורים את מבטם ברב. הוא עמד במקומו, עיניו עצומות, ולפתע החל להשמיע את נעימת תפילת 'כל נדרי'.

קולו הסתלסל במנגינה המוכרת, והוא גבר והלך ככל שהתקדמה התפילה. "כל נדרי, ואסרי, ושבועי, וחרמי, וקונמי...". הרב משתפך בתפילה, והילד עומד בפינה ואינו פוצה פה. כשהרב הגיע למילים "דאנדרנא ודאשתבענא... מיום כיפורים זה", זלגה לפתע דמעה מעינו של הילד.

הרב הבחין בכך ועצר את התפילה. הוא פנה אל הילד ושאלו ברכות: "האם תרצה לבוא עימנו, לחזור אל משפחתך, אל עמך ואל אמונתך, או שאתה מעדיף להישאר כאן, במנזר הנוצרי?".

באותו רגע קרה דבר בלתי-צפוי. הילד ניתק ממקומו, רץ אל הוריו והתנפל עליהם בבכי סוער ונרגש. "הוציאו אותי מכאן!", ייבב בקול נרגש, "אינני רוצה להישאר כאן. אני רוצה ללכת לבית הכנסת! קחו אותי הביתה!".

'מלפניך מלכנו ריקם אל תשיבנו'... (סליחות) [מתוך 'דורש טוב' אלול-ר"ה]

לכאורה קשה, הלוא כבר ביקשנו 'דלתיך דפקנו רחום וחנון נא אל תשיבנו ריקם מלפניך', מה אם כן התוספת 'מלפניך מלכנו ריקם אל תשיבנו'.

היה יהודי אחד בשם הרב לוי, יהודי מרוקאי שגר בצרפת. כל שנה הוא היה נוסע למרוקו וקוטף אתרוגים, מגיע לארץ ומחלקם לגדולי הדור. לפני כמה שנים הגיע למרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, הביא לו אתרוג ואמר: "ברצוני לספר לרב סיפור", וכך סיפר:

"יש לי חבר בצרפת, עשיר גדול. היהודי הזה מתגורר בבנין של עשירים, ואחד הדיירים באותו בנין הינו גוי מבוגר, עשיר גדול, אריסטוקרט מכובד. יום אחד התברר ליהודי הזה שהגוי הוא חמיו של מלך מרוקו - בתו התחתנה עם מלך מרוקו, לא פחות ולא יותר!. אותו יהודי התרגש מאוד. הוא פנה אל שכנו ושאל: "הם באים לכאן לפעמים?", והלה השיבו: "כן" - "וכשהם באים הם מתארחים כאן בבנין" - "כן?" - "במטותא ממך, כשיהיו המלך ורעייתו בביתך אוכל לשבת ולדבר עמו מעט? בחיים לא ראיתי מלך, מאוד הייתי רוצה לראות מלך ולשוחח עמו". "! בסדר", הסכים השכן. ואכן, בפעם הבאה שהגיעו הבת ובעלה, מלך מרוקו, קרא אביה לשכנו היהודי. התיישב איתם השכן היהודי. מלך מרוקו אינו עושה צרות ליהודים, זו מלכות של חסד. שואל אותו המלך: "כמה ילדים יש לך? בני כמה הם?", והיהודי מתחיל לספר לו: "הגדול בן שבע-עשרה, הקטן עוד חודש בר-

מצוה "... המלך עוצר אותנו ושואל: "עוד חודש מה..."? היהודי קלט שהוא מדבר עם גוי שאינו יודע מה זה בר - מצווה, ואמר: "הקטן יהיה בעוד חודש בן שלוש-עשרה, אצלנו קוראים לזה 'בר מצוה' כי בגיל הזה הוא מתחייב במצוות, ועושים לו לכבוד זה מסיבה גדולה. שכרנו אולם, הוזמנו אורחים, אבל העיקר שהבן נעשה בן שלוש-עשרה." אומר לו המלך: "אני מבין שהמסיבה הזאת שתעשו לו בגיל שלוש-עשרה איננה מסיבת יום הולדת רגילה, זה מין טקס דתי, לא". "כן?" משיב היהודי, "זו אינה מסיבת יום הולדת." "אם כן", אומר לו המלך, "השאלה היא האם מותר לי לתת לך מתנה למסיבה הזו, או כיון שזה משהו דתי ואני לא יהודי אולי אסור לך לקבל ממני." "אמר היהודי: "לא, זה בסדר, אדרבה ואדרבה..." המלך כתב צ'ק ונתן לו. נטל היהודי את הצ'ק בידו וכשהביט בו החלה ידו לרעוד: הצ'ק היה על סך 40 אלף יורו - 200 אלף שקלים מתנה לבר מצוה!!! המלך רואה שידו רועדת. נענה ואמר בחיוך: "אני יודע שזה הרבה כסף, וגם אם הייתי נותן לך ארבעת אלפים היית מרוצה מאוד. אך ראה נא, אני מלך מרוקו. אינני נותן מתנות בכל יום, אבל אם אני נותן - אני נותן מתנה שלא תבייש את מלך מרוקו, לא שתשמח את המקבל. מלך לא יכול לתת פחות מזה, אחרת זהו בזיון למלוכה שלו". "לפי זה", סיים היהודי ואמר למרן הגראי"ל, "הבנתי מהי התוספת 'מלפניך מלכנו ריקם אל תשיבנו כי אתה שומע תפילה' - מבקשים אנו: ריבוננו של עולם, 'דלתיך דפקנו רחום וחנון, נא אל תשיבנו ריקם מלפניך'. אבל לא 'ריקם' במושגים שלנו, אלא 'מלפניך מלכנו ריקם אל תשיבנו'. אתה אינך מלך מרוקו אלא המלך של כל העולם, תן לנו אפוא לפי המושגים שלך!"